

Yetişkin Yakın İlişki Ölçeği - Kısa Formun Uyarlama Çalışması

Ebru Akün¹

Akün, E. (2019). Yetişkin yakın ilişki ölçeği - Kısa formun uyarlama çalışması. *Nesne*, 7(15), 269-280. DOI: 10.7816/nesne-07-15-08

Anahtar kelimeler
Yakın ilişkiler,
algılanan eş/partner
kabul-reddi, geçerlik,
güvenirlilik

Keywords
Close relationships,
intimate partner
acceptance-rejection,
validity, reliability

Öz

Bu çalışmanın amacı, romantik ilişkisi olan bireylerin eşlerinden ya da partnerlerinden algıladıkları kabul-reddi ilişkin algılarını değerlendirmede kullanılabilecek Yetişkin Yakın İlişki Ölçeği – Kısa Form'un (YYİÖ/K) Türkiye örneklemindeki güvenilirlik ve geçerliğini araştırmaktır. Çalışmaya, yaşları 18 ile 25 arasında değişen 305 (%73.8) kadın ve 108 erkek (%26.2) olmak üzere toplam 413 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların ilişki süresi ortalaması 24.49 (S = 21.75, ranj = 1-112) aydır. Çalışmada YYİÖ/K'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini değerlendirmek amacıyla, İlişki İstikrarı Ölçeği'nin ilişki Doyumu alt ölçeği kullanılmıştır. Doğrulamalı faktör analizi bulguları, 13. maddenin yer değiştirilmesiyle oluşturulan düzeltilmiş 4-faktörlü modelin kabul edilebilir uyum indeksi değerlerine sahip olduğunu göstermiştir. Ölçeğin iyi düzeyde iç tutarlılık ve iki yarım test güvenilirlik katsayılarına sahip olduğu, ölçüt bağıntılı geçerlik özelliklerinin de beklenen yönde bulunduğu saptanmıştır. Katılımcıların alt ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet ve ilişki süresi açısından farklılaşp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla yapılan analizler sonucunda, cinsiyetin sıcaklık/şefkat ile düşmanlık/saldırganlık alt ölçek puanları üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Tüm bu bulgular, düzeltilmiş 4-faktörlü YYİÖ/K'nin Türkiye'de yürütülen bilimsel çalışmalarda ve eş ya da partnerlerle yürütülen klinik uygulamalarda kullanılabilecek geçerli ve güvenilir nitelikte bir ölçek olduğunu ortaya koymuştur.

Turkish Adaptation of Intimate Adult Relationship Questionnaire - Short Form

Abstract

The aim of the study was to assess the reliability and validity of the Turkish adaptation of the Intimate Adult Relationship Questionnaire – Short Form (IARQ/SF), which can be used to examine individuals' perceptions of their spouses or intimate partners' acceptance-rejection. A total of 413 university students (305 (73.8%) women and 108 men (26.2%) between the ages of 18 and 25 years) participated in the study. The mean duration of the relationship was 24.49 (S = 21.75, range = 1-112) months. In the study, the Relationship Satisfaction subscale of the Relationship Stability Scale was also used in order to evaluate the criterion-related validity of the IARQ/SF. The findings of the confirmatory factor analysis showed that the revised 4-factor model, which was obtained by loading the item 13 to warmth/affection factor instead of the indifference/neglect factor in the original form, has better and acceptable fit index values. It was found that the scale had good internal consistency and two half-test reliability coefficients, and the criterion-related validity characteristics were in the expected direction. The analysis conducted to determine whether the subscale scores differed as a function of gender and relationship duration revealed that the main effect of gender on the warmth/affection and hostility/aggression subscale scores was significant. All findings revealed that the revised 4-factor IARQ/SF is a valid and reliable scale that can be used in both scientific studies and clinical practice in Turkey.

Makale Bilgisi
Geliş tarihi: 15 Ağustos 2019
Düzeltilme tarihi: 07 Kasım 2019
Kabul tarihi: 01 Aralık 2019

Yazar Notu: Çalışmanın verilerinin toplanmasındaki katkılarından dolayı Derya Şahman ve Dilara Koç'a teşekkür ederim.

DOI: 10.7816/nesne-07-15-08

¹ Dr. Ankara Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, eakun(at)ankara.edu.tr., ORCID: 0000-0003-0669-1570

Günümüzde, insanların yaşamlarındaki önemli diğerleriyle olumlu ve kalıcı ilişkiler kurmaya yönelik, biyolojik kökenlere dayanan bir istek ve ihtiyaçla dünyaya geldikleri varsayılmaktadır (Baumeister ve Leary, 1995; Bowlby, 1969; Rohner, 1975, 1986). Bu ihtiyaç doğrultusunda, bireyler yaşamları boyunca fiziksel ve duygusal yakınlığı içeren kişiler arası ilişkiler kurarlar. Çocukluk döneminde kurulan yakın ilişkilerde birincil bağlanma figürleri ebeveynler veya bakım verenlerken, yetişkinlik döneminde eş ya da uzun süreli romantik ilişkilerdeki partnerler birincil bağlanma figürü rolünü üstlenirler (Doherty ve Feeney, 2004; Mikulincer ve Shaver, 2007). Çok sayıda araştırma bulgusu, yetişkinlik döneminde güven, duyarlılık, anlayış, takdir etme, destek olma ve bakım verme süreçlerini içeren romantik ilişkilerin bireyin hem fiziksel sağlığının (Lister ve ark., 2016; Robles, Slatcher, Trombello ve McGinn, 2014; Selcuk, Stanton, Slatcher ve Ong, 2017; Wearden, Tarrier ve Davies, 2000; Wilson, Martire ve Sliwinski, 2017) hem de psikolojik iyilik hali, olumlu duygudurum ve benlik saygısının (Feeney ve Collins 2019; Proulx, Helms ve Buehler, 2007; Selcuk, Gunaydin, Ong ve Almeida, 2016; Taşfiliz ve ark., 2018) en önemli yordayıcılarından biri olduğunu ortaya koymaktadır.

Eşler ya da partnerler arasındaki ilişkinin özelliklerini ve bireyler üzerindeki etkilerini ele alan yaklaşımlardan biri Kişilerarası Kabul-Red Kuramıdır. Bağlanma kuramının gelişimine benzer şekilde (Hazan ve Shaver, 1987; Mikulincer ve Shaver, 2007), bu kuram da başlangıçta Ebeveyn Kabul-Red Kuramı (Rohner, 1975, 1986) adıyla sadece ebeveyn-çocuk ilişkisine odaklanmıştır. Ancak 2000'lerden sonra, algılanan kabul-reddin etkilerinin ebeveynlerle ilişkilerle sınırlı olmadığı, yaşam boyunca kurulan tüm önemli kişilerarası ilişkileri (örn., yakın romantik ilişkiler veya öğretmen, kardeş ilişkileri gibi diğer önemli kişilerarası ilişkiler) kapsadığı fark edilmiş ve kuram tüm yakın ilişkileri içerecek şekilde genişletilerek 2014 yılında Kişilerarası Kabul-Red Kuramı adını almıştır (Rohner, 2016). Bu kurama göre, kişiler arası kabul-red kavramıyla ilişkilerin sıcaklık boyutu üzerinde durulmaktadır. Yakın romantik ilişkiler çerçevesinde ele alındığında, eşler/partnerler arasındaki duygusal bağın kalitesini ifade eden sıcaklık boyutunun bir ucunda, romantik ilişkideki bireylerin birbirlerine gösterdikleri sıcaklık, şefkat, ilgi, bakım ve destek gibi davranışları içeren kişilerarası kabul yer almaktadır. Sıcaklık boyutunun diğer ucunda ise eşlerin/partnerlerin birbirlerine yukarıda belirtilen bakım verici, olumlu duygu ve davranışları sergilememelerinin yanı sıra, birbirlerini fiziksel veya psikolojik inciten davranışlar ya da duygular ifade ettiklerine işaret eden kişilerarası red bulunmaktadır (Rohner, 2016; Rohner ve Khaleque, 2010; Rohner ve Melendez, 2008). Rohner, bireyin eşinden/partnerinden algıladığı reddin dört farklı şekilde görülebileceğini ileri sürmektedir: a) Soğuk ve duygusuz, duygusal sıcaklığın fiziksel veya sözel yollarla yeterince ifade edilmemesi olarak tanımlanmaktadır. b) Düşmanca ve saldırgan, eşlerin/partnerlerin kızgınlık, öfke ve düşmanlık duygularını ve bu duygular doğrultusunda ortaya çıkan fiziksel ve sözel saldırgan davranışları ifade etmektedir. c) Kayıtsızlık ve ihmal, eşlerin/partnerlerin fiziksel veya psikolojik olarak ulaşılmaz ya da tepkisiz olmaları veya birbirlerinin sosyal ve duygusal ihtiyaçlarıyla yeterince ilgilenmemeleri anlamına gelmektedir. d) Ayrışmamış reddetme ise eşlerin/partnerlerin birbirlerine karşı soğuk, saldırgan ya da ihmalkâr olduklarına dair açık bir davranışsal işaret olmamasına rağmen, bireyin eşi ya da partneri tarafından sevilmediğine veya önemsenmediğine inanmasıdır. 2008 yılında sekiz farklı ülkede yürütülen araştırmalar (bkz. Rohner ve Melendiz, 2008) ve 2010 yılında yürütülen bir meta analiz çalışması sonucunda (Rohner ve Khaleque, 2010), yetişkinlik döneminde eş ya da partnerden algılanan kabul-reddin, aynı çocuklukta ebeveynlerden algılanan kabul-red gibi bireylerin psikolojik uyumuyla ilişkili olduğu ortaya konmuştur.

Bireylerin eşleri ya da partnerlerinden algıladıkları kabul-red yaşantıları, bugüne kadar üç ölçek temelinde değerlendirilmiştir (Ripoll-Núñez ve Carrillo, 2016). Bunlardan ilki, Rohner (2001a) tarafından geliştirilen Eş Kabul-Red Ölçeği'dir (EŞKRÖ). EŞKRÖ'nün alt ölçekleri ve maddeleri, yine Rohner (2005b) tarafından geliştirilen Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği ile hemen hemen aynıdır; ebeveynlerden algılanan kabul-red maddelerinin eşe/partnere uyarlanmasıyla oluşturulmuştur. EŞKRÖ'de sıcaklık/şefkat, düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihtimal ve ayrışmamış red olmak üzere dört alt ölçek bulunmaktadır. Ölçek 4'lü likert tipinde 60 maddeden oluşmaktadır. EŞKRÖ'nün ABD'de yapılan güvenirlik ve geçerlik çalışmasında ölçeğin test-tekrar test güvenirlik katsayısının .97 olduğu, alt ölçekler arası korelasyonların ise .49 ile .79 arasında değiştiği saptanmıştır (Rohner, 2005a). Ölçeğin Türkiye uyarlaması Varan (2003) tarafından yapılmış, dört alt ölçeğin Cronbach Alpha iç-tutarlık katsayılarının .85 ile .96 arasında değiştiği, ölçeğin toplam iç-tutarlık katsayısının ise .97 olduğu bulunmuştur.

İkinci ölçek, yine Rohner (2001b) tarafından geliştirilen Eşe/Partnere Bağlanma Ölçeği'dir (EBÖ). Ölçeğin ilk dört maddesi, ilişkinin türünü (sevgili, eş vb.), ilişkinin halen devam edip etmediğini ve ne zaman sonlandığını tanımlamayı hedefleyen sorular içermektedir. Ölçeğin kalan 11 maddesinin amacı ise yetişkinlikteki bağlanma figürünün kişinin yaşamındaki önemli diğerlerinden ne derece farklı olduğunu ve bu ilişkinin kalitesini, bağlanma kuramının temel kavramları çerçevesinde değerlendirmektir.

Bu çalışmanın konusunu oluşturan üçüncü ölçek ise Yetişkin Yakın İlişki Ölçeği/Kısa Form'dur (YYİÖ/K). Ölçek, Rohner (2013) tarafından EŞKRÖ uzun formdan seçilen 24 madde ve EBÖ'nün birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Ölçeğin ilk 15 maddesi EBÖ'deki soruları içermektedir. Bu maddeler algılanan eş/partner kabul-reddi puanlarına dahil edilmemekte ve bireyin ilişkisinin türünü, ilişkinin devam edip etmediğini, ilişkideki kişinin birey için ne derece bağlanma figürü özelliği taşıdığını ve eğer istenirse bağlanma ilişkisinin kalitesini değerlendirmek amacıyla kullanılmaktadır. Ardından EŞKRÖ uzun formdaki 4-faktörlü yapı temelinde seçilen ve Yetişkin Kabul-Red Ölçeği - Kısa Form (Rohner, 2005b) ile hemen hemen aynı maddelere sahip olan 24 madde gelmektedir.

Türkiye'de yetişkinlerin eşleri ya da partnerleriyle kurdukları yakın ilişkinin farklı özelliklerini değerlendiren başka ölçekler de bulunmaktadır. Örneğin, bağlanma kuramı çerçevesinde Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-I (Sümer, 2006), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (Selçuk, Günaydin, Sümer ve Uysal, 2005), Yakın İlişkilerde Bakım Verme Ölçeği (Gündoğdu-Aktürk, 2010), Önemslenme Algısı Ölçeği (Kırimer, 2014) ve Algılanan Partner Duyarlılığı (Selçuk ve Ong, 2013) gibi ölçekler kullanılmaktadır. Bunların dışında, Çok Boyutlu İlişki Ölçeği (Büyükşahin, 2005), İlişki İstikrarı Ölçeği (Büyükşahin, Hasta ve Hovardaoğlu, 2005), Evlilikte Problem Çözme Ölçeği (Hünler, 2002), Romantik İlişkilerde Gelecek Zaman Yönelimi Ölçeği (Öner, 2000), Evlilikte Uyum Ölçeği (Tutarel-Kışlak, 1999a) ve İlişkilerde Yükleme Ölçeği (Tutarel-Kışlak, 1999b) gibi ölçekler de bulunmaktadır. YYİÖ/K, bu ölçeklerden farklı olarak romantik ilişkilerin sıcaklık boyutuna odaklanmakta ve bireyin eşi ya da partnerinden algıladığı sıcaklık, öfke, saldırganlık ve ihmalin fiziksel ve sözel işaretleri ile bu davranışların sembolik anlamlarını bir arada ve detaylı şekilde değerlendirmektedir.

Bu noktadan hareketle, bu çalışmanın amacı YYİÖ/K'nin Türkiye uyarlamasını yapmaktır. Belirtildiği üzere, ölçek Kişilerarası Kabul-Red Kuramı'nda ileri sürülen dört temel boyut üzerinden geliştirilmiştir. Buna ek olarak, 4-faktörlü yapısının geçerli olduğu önceden kanıtlanan Yetişkin Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği - Kısa Form (Dedeler, Akün ve Durak Batıgün, 2017; Senese ve ark., 2016) ile hemen

hemen aynı maddelere ve alt ölçeklere sahiptir. Bu nedenle, kişilerarası kabul-red ölçeklerinin geçerliğini araştıran diğer çalışmalarda (Gomez ve Rohner, 2011; Gomez ve Suhaimi, 2014; Senese ve ark., 2016) da önerildiği üzere, ölçeğin faktör yapısı sadece doğrulayıcı faktör analizi ile değerlendirilmiştir. Buna ek olarak, ölçeğin ölçüt bağımlı geçerliği de incelenmiştir. Ardından, iç tutarlık katsayıları, iki yarım güvenirlik katsayıları ve madde toplam korelasyon aralıkları hesaplanmıştır. Son olarak, YYİÖ/K puanlarının cinsiyet ve ilişki süresi açısından karşılaştırılmasına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Yöntem

Katılımcılar

Araştırmaya, en az bir aydır romantik ilişkisi olan 413 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların 305'i (%73.8) kadın ve 108'i (%26.2) erkektir. Kadınların yaş ortalaması 21.40 ($S = 1.43$, ranj = 18-25), erkeklerin yaş ortalaması ise 22.36'dır ($S = 1.51$, ranj = 19-25) ($t = 5.94$, $p < .001$). Tüm grubun yaş ortalaması ise 21.65 ($S = 1.51$, ranj = 18-25) olarak bulunmuştur. Devam eden ilişki süresi ortalaması 24.49 ($S = 21.75$, ranj = 1-112) aydır. Katılımcıların ebeveynleri çoğunlukla ortaokul veya lise mezunudur (annelerin %44'ü, babaların ise %40'ı); bunu üniversite mezunu ebeveynler (annelerin %22.3'ü, babaların ise %30.3'ü) izlemektedir. Katılımcıların %60.5'i ailelerinin ekonomik durumunu orta sosyoekonomik düzey olarak, %27.4'ü ise üst sosyoekonomik düzey olarak değerlendirmiştir.

Veri Toplama Araçları

Kişisel Bilgi Formu: Katılımcıların cinsiyet, yaş, ilişki süresi, sosyoekonomik düzey gibi bilgilerini değerlendirmek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilmiş bir formdur.

Yetişkin Yakın İlişki Ölçeği – Kısa Form (YYİÖ/K): Rohner (2013) tarafından bireylerin eş ya da partnerlerinden algıladıkları kabul-reddi değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir öz-bildirim ölçeğidir. Ölçek, iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, ilişkinin türünü, halen devam edip etmediğini, eş/partnerin birey için ne derece bağlanma figürü özelliği taşıdığını tanımlamayı hedefleyen EBÖ maddeleri bulunmaktadır. İkinci bölümde ise 60 maddeden oluşan EŞKRÖ'den seçilen 24 madde yer almaktadır. Bu bölüm, sıcaklık/şefkat (8 madde), düşmanlık/saldırganlık (6 madde), kayıtsızlık/ihmal (6 madde) ve ayrışmamış red (4 madde) olmak üzere dört alt ölçekten oluşmaktadır. Ölçekte yer alan maddeler, 4'lü Likert tipi ölçek (4 = Hemen her zaman doğru, 3 = Bazen doğru, 2 = Nadiren doğru, 1 = Hiçbir zaman doğru değil) üzerinden değerlendirilmektedir.

Ölçeğin birinci bölümünde, bağlanma kavramları tek madde ile değerlendirilmekte, herhangi bir toplam puan hesaplanmamakta ve maddelere verilen puanlar algılanan eş/partner kabul-reddi puanlarına dahil edilmemektedir. İkinci bölümde hem alt ölçek puanları hem de toplam puan elde edilmektedir. Alt ölçek puanları, kapsadıkları maddelerin toplanmasıyla hesaplanmaktadır. Buna göre, sıcaklık/şefkat ölçeğinden alınan yüksek puanlar, bireyin eşi/partnerinden algıladığı sıcaklığın yüksekliğine işaret etmektedir. Düşmanlık/saldırganlık, kayıtsızlık/ihmal ve ayrışmamış red alt ölçeklerinden elde edilen yüksek puanlar ise bireyin eşi/partneri ile ilişkisinde ilgili alanlarda algıladığı reddi göstermektedir. Ölçeğin toplam puanının hesaplanabilmesi için öncelikle tüm sıcaklık/şefkat maddelerinin ters kodlanması, ardından diğer alt ölçek puanlarıyla toplanması gerekmektedir. Toplam puan 24 ile 96 arasında değişmektedir. Toplam puan arttıkça, bireyin eşi ya da partneri ile ilişkisinde algıladığı red de artmaktadır.

İlişki İstikrarı Ölçeği (İİÖ): Ölçek, bireylerin romantik ilişkilerine yaptıkları yatırımı, ilişkiden aldıkları doyum ve bağlanımı değerlendirmek amacıyla Rusbult, Martz ve Agnew (1998) tarafından geliştirilmiştir. İİÖ, ilişki doyum (10 madde), seçeneklerin niteliğini değerlendirme (10 madde) ve ilişki yatırımı (10 madde) alt ölçeklerinden ve toplam 30 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin ilk beş maddesi 4'lü, kalan beş maddesi ise 9'lu likert tipi ölçek üzerinden puanlanmaktadır. Ölçeğin Türkiye uyarlaması, Büyükşahin, Hasta ve Hovardaoğlu (2005) tarafından yapılmıştır. Şimdiki çalışmada, ölçeğin sadece ilişki doyum alt ölçeği kullanılmıştır. Alt ölçekten alınan puanlar arttıkça, bireylerin romantik ilişkilerinden aldıkları doyum, ilişki memnuniyetleri de artmaktadır. Bu çalışmada, ilişki doyum alt ölçeğinin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .90 olarak bulunmuştur.

İşlem

Ölçeğin uyarlamasını yapmak için ve öncelikle Kişilerarası Kabul ve Red Çalışmaları Merkezi'nden (Center for the Study of Interpersonal Acceptance and Rejection) izin alınmıştır. Ölçeğin maddeleri, klinik psikoloji alanında doktora eğitimine devam eden iki lisansüstü öğrenci tarafından Türkçeye çevrilmiş, ardından gerekli düzeltmeler yapılarak anlamı en iyi ifade eden maddeler seçilmiştir. Ardından hem Türkçeye hem İngilizceye hâkim bir kişi tarafından İngilizceye geri çevrilmiştir. Geri çevrilen maddeler orijinalleriyle karşılaştırılarak maddelerin son haline karar verilmiştir.

Katılımcılara ise kartopu yöntemi ile ulaşılmıştır. Tüm uygulamalarda gönüllülük ilkesi esas alınmıştır. Katılımcılara doldurdıkları ölçeklerin gizli kalacağı ve elde edilecek bilgilerin bilimsel amaçla kullanılacağı açıklanmıştır. Katılımcılar, araştırmanın amacı hakkında bilgilendirildikten sonra bilgilendirilmiş onam formunu imzalamışlardır. Ölçeğin birinci bölümü, araştırmacı tarafından istenirse bağlanma ilişkisinin kalitesini değerlendirmek amacıyla kullanılabileceğinden, bu çalışmada ölçeğin sadece uyarlaması yapılacak olan ikinci bölümünün uygulaması yapılmıştır. Uygulama boyunca 440 katılımcıya ulaşılmıştır. Veri temizliğinin ardından 413 katılımcı ile veri analizi yapılmıştır.

Bulgular

Geçerlik Bulguları

Yapı Geçerliği

Rohner'in (2001a) kuramsal olarak ileri sürdüğü 4'lü faktör yapısının Türkiye örneklemindeki geçerliğini belirleyebilmek amacıyla, Doğrulamalı Faktör Analizleri (DFA) ile model karşılaştırmaları yapılmıştır. Bu analizlerde, 4'lü faktör yapısına ek olarak, Rohner'in belirttiği 1'li (24 maddenin tamamının tek boyuta yüklendiği kabul faktörü) ve 2'li (kabul ve red) modeller de karşılaştırmaya dahil edilmiştir. DFA'nın değerlendirilmesinde, yol diyagramı, uyum indeksleri ölçütleri ve düzetme önerileri göz önüne alınmıştır. Her bir model için beş hata ilişkilendirmesi yapılmıştır. Her bir hata ilişkilendirmesinin sonrasında ki-kare fark testi yapılmış ve hata ilişkilendirmelerinin modeli daha uyumlu hale getirdiği saptanmıştır ($\Delta\chi^2$ için $p < 0.05$). Tablo 1'de görüldüğü gibi, 1-faktörlü model kabul edilebilir uyum indeksi değerlerine sahip değildir. Orijinal 2-faktörlü model, ölçütleri tam karşılamamakla birlikte, 1-faktörlü modele göre daha iyi uyum indeksi değerlerine sahiptir. Orijinal 4-faktörlü modelin uyum indeksi değerleri ise kabul edilebilir düzeye çok yakındır.

Tablo 1

YYİÖ/K için Yürütülen Karşılaştırmalı Doğrulamalı Faktör Analizi Bulguları (N = 431)

	X^2/SS	GFI	AGFI	CFI	RMSEA	AIC	ECVI	RMR
1-Faktör	3.31	.84	.81	.80	.08	924.43	2.24<7.72	.033
2-Faktör	2.82	.87	.84	.84	.07	800.67	1.94<7.72	.028
2-Faktör/D	2.57	.88	.86	.87	.06	739.04	1.79<7.72	.027
4-Faktör	2.53	.89	.86	.87	.06	726.44	1.76<7.72	.025
4-Faktör/D	2.36	.90	.87	.89	.06	686.08	1.67<7.72	.023

Not. Faktör = Orijinal faktör yapısı, Faktör/D = Bu çalışmada 13. maddenin yer değiştirilmesiyle elde edilen düzeltilmiş faktör yapısı. GFI = Goodness of Fit Index, AGFI = Adjusted Goodness of Fit Index, CFI = Comparative Fit Index, RMSEA = Root Mean Square of Approximation, AIC = Akaike Information Criterion ECVI = Expected Cross Validation Index, RMR = Root Mean Square Residual. Tabloda verilen değerler, beş hata ilişkilendirmesinin ardından elde edilen bulguları göstermektedir.

Tablo 2

YYİÖ/K Formunun Faktör Yükleri

	Faktör I	Faktör II	Faktör III	Faktör IV
Madde 1	.55			
Madde 3	.54			
Madde 9	.63			
Madde 12	.68			
Madde 13	.63			
Madde 17	.67			
Madde 19	.65			
Madde 22	.70			
Madde 24	.58			
Madde 4		.40		
Madde 6		.57		
Madde 10		.65		
Madde 14		.57		
Madde 18		.58		
Madde 20		.32		
Madde 2			.48	
Madde 7			.58	
Madde 11			.47	
Madde 15			.34	
Madde 23			.71	
Madde 5				.39
Madde 8				.61
Madde 16				.60
Madde 21				.56

Not. Faktör I = Sıcaklık/Şefkat, Faktör II = Düşmanlık/Saldırganlık, Faktör III = Kayıtsızlık/İhmal, Faktör IV = Ayrışmamış Red

Düzeltilme indekslerindeki göstergeler, orijinal formda kayıtsızlık/ihmal faktöründe bulunan 13. maddenin (“Bana çok ilgi gösterir”), bu çalışmada sıcaklık/şefkat faktörüne de yüklenebileceğini göstermiştir. Bu nedenle 13. maddenin sıcaklık/şefkat faktörüne yüklenmesiyle oluşturulan düzeltilmiş 2’li

(2-Faktör/D) ve 4'lü (4-Faktör/D) modeller karşılaştırmaya dâhil edilmiştir. Buna göre, düzeltilmiş modellerin, orijinal faktör yapısına göre, daha iyi düzeyde uyum indeksi değerlerine sahip oldukları bulunmuştur (bkz. Tablo 1). Karşılaştırılan beş model arasında, en iyi düzeyde kabul edilebilir uyum indeksi değerlerine sahip olan modelin, düzeltilmiş 4-faktörlü model olduğu saptanmıştır (χ^2 [241, N=413] = 568.08, χ^2/sd = 2.36, GFI=.90, AGFI=.87, CFI=.89, RMSEA=.06, AIC=686.08). Düzeltilmiş 4-faktörlü modele yüklenen maddeler ve yükleri Tablo 2'de gösterilmiştir.

Ölçüt Bağıntılı Geçerlik

Ölçeğin ölçüt bağıntılı geçerliğini belirlemek amacıyla, YYİÖ/K toplam ve alt ölçek puanları ile İİÖ'nün İlişki doyumu alt ölçek puanı arasındaki korelasyonlar incelenmiştir. İki ölçek arasında .25 ile .66 arasında değişen anlamlı korelasyonlar olduğu saptanmıştır (bkz. Tablo 3). Buna ek olarak, YYİÖ/K alt ölçeklerinin kendi aralarında da .33 ile .58 arasında değişen anlamlı korelasyonlar olduğu bulunmuştur.

Tablo 3

YYİÖ/K Alt Ölçeklerinin Birbirleriyle, Toplam Puanla ve İlişki Doyumu Alt Ölçek Puanıyla Korelasyon Katsayıları (N = 200)

	1	2	3	4	5	6
1. İlişki Doyumu	-					
2. Sıcaklık/Şefkat	.66*	-				
3. Düşmanlık/Saldırganlık	-.25*	-.40*	-			
4. Kayıtsızlık/İhmal	-.55*	-.58*	.33*	-		
5. Ayrışmamış Red	-.49*	-.55*	.46*	.53*	-	
6. YYİÖ/K Toplam Puan	-.65*	-.88*	.70*	.76*	.74*	-

* $p < .001$

Güvenirlilik Bulguları

Ölçeğin güvenirliğini değerlendirmek amacıyla, alt ölçek ve tüm ölçek için Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları, iki yarım güvenirlik katsayıları ve madde toplam korelasyonları hesaplanmıştır. Tablo 4'te görüldüğü gibi, YYİÖ/K alt ölçeklerinin iç tutarlık katsayıları .61 ile .85 arasında, iki yarım güvenirlik katsayıları ise .61 ile .85 arasında değişmektedir. Tüm ölçeğin iç tutarlık katsayısı .88, iki yarım güvenirlik katsayısı ise .78 olarak bulunmuştur.

YYİÖ/K Puanlarının Cinsiyet ve İlişki Süresi Açısından Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Katılımcıların alt ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet ve ilişki süresi açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, katılımcılar ilişki süresine göre "1-11 ay", "12-30 ay" ve "31 ay ve üstü" olmak üzere üç gruba ayrılmış, ardından 2 (cinsiyet) X 3 (ilişki süresi) desenine uygun çok değişkenli varyans analizi (MANOVA) yapılmıştır. Analiz sonucunda, cinsiyet ($F(4, 403) = 7.42, p < .001$; Wilk's lambda = .93; $\eta^2 = .07$) temel etkisinin anlamlı olduğu; ilişki süresi ($F(8, 806) = 1.57, p > .05$; Wilk's lambda = .98) temel etkisinin ise anlamlı olmadığı bulunmuştur. Bunun yanı sıra, cinsiyet ve ilişki süresinin etkileşim etkisi de anlam değildir ($F(8, 806) = 1.86, p = .064$; Wilk's lambda = .96).

Tek yönlü analizler, cinsiyet temel etkisinin sıcaklık/şefkat ($F(1, 406) = 6.91, p = .009, \eta^2 = .02$) ve düşmanlık/saldırganlık ($F(1, 406) = 11.83, p = .001, \eta^2 = .03$) alt ölçek puanları üzerinde anlamlı etkiye sahip olduğunu göstermiştir. Cinsiyetin sıcaklık/şefkat alt ölçek puanları üzerindeki temel etkisinin hangi gruplar arasındaki farktan kaynaklandığı incelendiğinde, kadınların ($Ort. = 33.26, p = .009$) erkeklere ($Ort. = 32.13$) göre daha yüksek ortalamalara sahip oldukları görülmüştür. Diğer bir deyişle kadın katılımcılar, erkeklere göre, partnerlerinden daha fazla sıcaklık ve şefkat algıladıklarını bildirmişlerdir. Düşmanlık/saldırganlık puanları açısından ise erkeklerin ($Ort. = 9.21, p = .001$) kadınlara ($Ort. = 8.09$) göre daha yüksek ortalamalara sahip oldukları saptanmıştır. Buna göre, erkek katılımcılar, kadınlara göre partnerlerinden daha fazla düşmanlık, öfke ve saldırganlık algıladıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4

YYİÖ/K Alt Ölçekleri ve Toplam Puanları İçin İç Tutarlılık, İki Yarım Güvenirlik ve Madde Toplam Korelasyon Aralığı

	Madde Sayısı	İç Tutarlılık Katsayısı	İki Yarım Güvenirlik Katsayısı	Madde Toplam Korelasyon Aralığı
Sıcaklık / Şefkat	9	.85	.85	.51 - .63
Düşmanlık / Saldırganlık	6	.69	.66	.23 - .56
Kayıtsızlık / İhmal	5	.62	.65	.32 - .55
Ayrıışmamış Red	4	.61	.61	.29 - .47
Tüm ölçek	24	.88	.78	.24 - .61

Tartışma

Bu çalışmanın amacı, YYİÖ/K'nin Türkiye örneklemindeki psikometrik özelliklerini incelemektir. Bu amaçla ölçeğin yapı geçerliği, ölçüt bağıntılı geçerliği ve güvenilirlik katsayıları değerlendirilmiş ve elde edilen bulgular, ölçeğin Türkiye'de yürütülen eş/partner kabul-reddi çalışmalarında kullanılabilecek, geçerli ve güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu ortaya koymuştur.

Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla, Rohner'in (2005a) belirttiği 1'li, 2'li ve 4'lü faktör yapıları DFA ile karşılaştırılmıştır. Örneklemin büyük olduğu çalışmalarda, DFA yapılan bir modelin kabul edilebilmesi için bazı şartlar bulunmaktadır. Buna göre, χ^2/sd değerinin 5'in altında olması kabul edilebilir düzeyde uyuma işaret etmektedir (Bentler ve Bonett, 1980). GFI, AGFI, ve CFI değerleri .90'ın üstünde, RMSEA ve RMR değerleri ise .08'in altında bulunmalıdır (Hu ve Bentler, 1999; Tabachnick ve Fidell, 2007). Buna ek olarak, AGFI'nin .85'in üzerinde olması (Ingles, Hidalgo ve Mendez, 2005), ECVI değerinin ise karşılaştırılan modelin ECVI değerinden küçük olması gerekmektedir (Byrne, 2010). Bulgular, orijinal 1-faktörlü ve 2-faktörlü yapıların kabul edilebilir düzeyde uyum indeks değerlerine sahip olmadığını göstermektedir. Orijinal 4-faktörlü yapı ise -CFI dışında- kabul edilebilir indeks değerlerine sahiptir. Kişilerarası kabul-reddi değerlendiren diğer ölçekler üzerinde DFA ile yürütülen çalışmalarda da 4-faktörlü modellerin, 1'li ve 2'li modellere göre, daha iyi uyum indeksi değerlerine sahip oldukları saptanmıştır (Dedeler, Akün ve Durak Batıgün, 2017; Gomez ve Suhaimi, 2014; Senese ve ark., 2016).

Düzeltilme indekslerindeki göstergeler, 13. maddenin (“Bana çok ilgi gösterir”) kayıtsızlık/ihmal yerine sıcaklık/şefkat faktörüne yüklenebileceğine işaret etmiştir. Bu bulgu başka uyarılma çalışmalarında da ortaya çıkmış (Dedeler, Akün ve Durak Batıgün, 2017; Gomez ve Suhaimi, 2014), araştırmacılar bunu pozitif anlam taşıyan maddelerin aynı faktörde toplanmasıyla açıklamışlardır. Bu doğrultuda, ters kodlama suretiyle kayıtsızlık/ihmal alt ölçeğinde yer alan madde, ters kodlama yapılmadan sıcaklık/şefkat boyutuna alınarak, düzeltilmiş 2’li (2-Faktör/D) ve 4’lü (4-Faktör/D) faktör yapıları oluşturulmuştur. Düzeltilmiş modeller için yapılan DFA sonucunda, bu modellerin orijinal 2’li ve 4’lü modellere göre daha iyi uyum indeksi değerlerine sahip oldukları saptanmıştır. Buna ek olarak, modeller arasındaki farklılıkların anlamlılığı ki-kare fark testi ve düşük olanın daha iyi uyuma işaret ettiği AIC değerleri ile değerlendirilmiştir (Wagenmakers ve Farrell, 2004). Bulgular, düzeltilmiş 4-faktörlü modelin (4-Faktör/D) uyum indeksi değerlerinin, kabul edilebilir düzeyde ve karşılaştırılan modeller arasında en iyi değerlere sahip model olduğunu ortaya koymuştur. Maddelerin faktör yükleri .32 ile .68 arasında değişmektedir.

YYİÖ/K’nin ölçüt bağıntılı geçerliği, katılımcıların İİÖ’nün ilişki doyumu alt ölçeğine verdikleri yanıtlarla arasındaki korelasyonun hesaplanmasıyla değerlendirilmiştir. Buna göre, bireyler partnerlerinden sıcaklık ve şefkat algıladıkça, ilişkilerinden aldıkları doyum da artmaktadır. Benzer şekilde, bireyler partnerlerinden düşmanlık, saldırganlık, ihmal ve ayrışmamış red algıladıkça, ilişki doyumu azalmaktadır. Bu bulgular, algılanan eş/partner kabul-reddi ile ilişki doyumu arasında beklenen yönde ve anlamlı ilişkilerin olduğunu göstermektedir. Eşlerin/partnerlerin birbirleriyle öfkeli, duygusal açıdan soğuk ve uzak etkileşimlerinin ilişkiden alınan doyum azaltması, önceki çalışmalarda da tutarlı şekilde ortaya konmuş bir bulgudur (bkz. Karney ve Bradbury, 1995; Varan, 2005). Buna ek olarak, YYİÖ/K’nin alt ölçekleri arasındaki tüm korelasyonların anlamlı olduğu ve bu değerlerin .33 ile .58 arasında değiştiği bulunmuştur.

Ölçeğin güvenilirliği ile ilgili analizler, alt ölçeklerin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayılarının .61 ile .85 arasında değiştiğini ortaya koymaktadır. Tüm ölçeğin Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .88 olarak bulunmuştur. Alt ölçeklerin iki yarım güvenirlik katsayılarının .61 ile .85 arasında değişmektedir ve tüm ölçek için .78 olarak saptanmıştır. Son olarak, madde toplam korelasyonlarının tümü .20’nin üzerindedir (Field, 2009) ve .23 ile .63 arasında değişmektedir.

Katılımcıların alt ölçeklerden aldıkları puanların cinsiyet ve ilişki süresi açısından farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek amacıyla, çok değişkenli varyans analizi yapılmıştır. Cinsiyetin sıcaklık/şefkat ile düşmanlık/saldırganlık alt ölçek puanları üzerindeki temel etkisinin anlamlı olduğu bulunmuştur. Buna göre, kadın katılımcılar, erkeklere göre partnerlerinden daha fazla sıcaklık ve şefkat algıladıklarını; erkekler ise kadınlara göre partnerlerinden daha fazla öfke ve saldırganlık algıladıklarını ifade etmişlerdir. Evli olmayan ancak romantik ilişkisi olan katılımcılarla yürütülen kabul-red çalışmalarının çoğunda da benzer bulgular elde edilmiştir (Chyung ve Lee, 2008; Khaleque ve Rohner 2013; Ki, Rohner, Britner, Halgunseth ve Rigazio-DiGilio, 2018).

Çalışmanın bazı sınırlılıkları bulunmaktadır. Katılımcıların çoğunluğunu genç, üniversite öğrencisi, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen kadınlar oluşturmaktadır. Çalışma, evli ve farklı sosyo-ekonomik düzeyden bireyleri dâhil ederek genişletilebilir. Sınırlılıklarına rağmen bu araştırma, Türkiye’de yürütülen bilimsel araştırmalarda ve eş/partnerle yapılan uygulama çalışmalarında, bireylerin eşleri/partnerlerinden algıladıkları kabul-reddi dair algılarını değerlendirmede kullanılabilecek geçerli ve güvenilir bir ölçek kazandırılması açısından önemlidir.

Kaynaklar

- Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin*, 117(3), 497-529.
- Bentler, P. M. ve Bonett, D. G. (1980). Significance tests and goodness of fit in the analysis of covariance structures. *Psychological Bulletin*, 88, 588-606.
- Bowlby, J. (1969), *Attachment and loss, Vol. 1: Attachment*. New York: Basic Books
- Büyükşahin, A. (2005). Çokboyutlu ilişki ölçeği: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 16(2), 97-105.
- Büyükşahin, A., Hasta, D. ve Hovardaoğlu, S. (2005). İlişki istikrarı ölçeği: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8(16), 25-35.
- Byrne, B. M. (2010). Testing for the factorial validity of a theoretical construct. *Structural Equation Modeling with AMOS: Basic Concepts, Applications, and Programming*. New York: Routledge.
- Chyung, Y. J. ve Lee, J. (2008). Intimate partner acceptance, remembered parental acceptance in childhood, and psychological adjustment among Korean college students in ongoing intimate relationships. *Cross-Cultural Research*, 42(1), 77-86.
- Dedeler, M., Akün, E. ve Batıgün, A. D. (2017). Yetişkin ebeveyn kabul-red ölçeği - kısa form'un uyarlama çalışması. *Düşünen Adam*, 30(3), 181-193. doi: 10.5350/DAJPN2017300302
- Doherty, N. A. ve Feeney, J. A. (2004). The composition of attachment networks throughout the adult years. *Personal Relationships*, 11(4), 469-488.
- Feeney, B. C. ve Collins, N. L. (2019). The importance of relational support for attachment and exploration needs. *Current Opinion in Psychology*, 25, 182-186. doi: 10.1016/j.copsyc.2018.11.011
- Field, A. (2009). *Discovering statistics using SPSS*. London: Sage.
- Gomez, R. ve Rohner, R. P. (2011). Tests of factor structure and measurement invariance in the United States and Australia using the adult version of the parental acceptance-rejection questionnaire. *Cross Cultural Research*, 45, 267-285. Doi: 10.1177/1069397111403111
- Gomez, R. ve Suhaimi, A. F. (2014). Malaysian parent ratings of the parental acceptance-rejection questionnaire-short form: factor structure and invariance across girls and boys and mothers and fathers. *Parenting*, 14, 195-214. doi: 10.1080/15295192.2014.945585
- Gündoğdu-Aktürk, E. (2010). *Attachment figure transference, caregiving styles and marital satisfaction in arranged and love marriages*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara..
- Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 52(3), 511-524. doi: 10.1037//0022-3514.52.3.511.
- Hu, L. T. ve Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling: A Multidisciplinary Journal*, 6(1), 1-55, doi: 10.1080/10705519909540118
- Hünler, O. S. (2002). The effects of religiousness on marital satisfaction and the mediator role of perceived marital problem solving abilities between religiousness and marital satisfaction relationship. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Inglés, C. J., Hidalgo, M. D. ve Méndez, F. X. (2005). Interpersonal difficulties in adolescence. *European Journal of Psychological Assessment*, 21(1), 11-22.

- Karney, B. R., ve Bradbury, T. N. (1995). The longitudinal course of marital quality and stability: A review of theory, methods, and research. *Psychological Bulletin*, 118(1), 3-34.
- Khaleque, A. ve Rohner, R. P. (2013). Effects of multiple acceptance and rejection on adults' psychological adjustment: A pancultural study. *Social Indicators Research*, 113(1), 393-399.
- Kırımer, F. (2014). *The role of capitalization and mattering among married couples: An attachment theory perspective*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Ki, P., Rohner, R. P., Britner, P. A., Halgunseth, L. C. ve Rigazio-DiGilio, S. A. (2018). Coping with remembrances of parental rejection in childhood: Gender differences and associations with intimate partner relationships. *Journal of Child and Family Studies*, 27(8), 2441-2455.
- Lister, Z., Wilson, C., Fox, C., Herring, R. P., Simpson, C., Smith, L. ve Edwards, L. (2016). Partner expressed emotion and diabetes management among spouses living with Type 2 diabetes. *Families, Systems, ve Health*, 34(4), 424-428. doi: 10.1037/fsh0000209.
- Mikulincer, M. ve Shaver, P. R. (2007). *Attachment in adulthood: Structure, dynamics, and change*. New York: Guilford Press.
- Öner, B. (2000). Relationship satisfaction and dating experience: Factors affecting future time orientation in relationships with the opposite sex. *The Journal of Psychology*, 134, 527-536.
- Proulx, C. M., Helms, H. M. ve Buehler, C. (2007). Marital quality and personal well-being: A meta-analysis. *Journal of Marriage and the Family*, 69, 576 -593. doi: 10.1111/j.1741-3737.2007.00393.x
- Ripoll-Nuñez, K. J. ve Carrillo, S. (2016). Adult intimate relationships: Linkages between interpersonal acceptance-rejection theory and adult attachment theory. *Online Readings in Psychology and Culture*, 6(2). doi:10.9707/23070919.1149
- Robles, T. F., Slatcher, R. B., Trombello, J. M. ve McGinn, M. M. (2014). Marital quality and health: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 140, 140-187. doi: 10.1037/a0031859.
- Rohner, R. P. (1975). *They love me, they love me not: a worldwide study of the effects of parental acceptance and rejection*. New Haven, CT: HRAF Press.
- Rohner, R. P. (1986). *The warmth dimension: foundations of parental acceptance-rejection theory*. Newbury Park, CA: Sage Publications, Inc.
- Rohner, R. P. (2001a). Intimate Adult Relationship Questionnaire. Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner R. P. (2001b). Intimate Partner Attachment Questionnaire. Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner R. (2005a). Intimate adult relationship questionnaire/control questionnaire (IPAR/CQ): Test manual. Rohner RP, Khaleque A (editors). *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*. Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner R. (2005b). Parental acceptance-rejection questionnaire (PARQ): Test manual. Rohner RP, Khaleque A (editors). *Handbook for the Study of Parental Acceptance and Rejection*. Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner R. P. (2013). Intimate Adult Relationship Questionnaire (Short Form). Storrs, CT: Rohner Research Publications.
- Rohner R. P. (2016) Introduction to interpersonal acceptance-rejection theory (IPARTheory), methods, evidence, and implications. Retrieved July 10, 2016, from <http://csiar.uconn.edu/introduction-to-partheory/>
- Rohner, R. P. ve Khaleque, A. (2010). Testing central postulates of parental acceptance- rejection theory (PARTheory): A meta- analysis of cross-cultural studies. *Journal of Family Theory ve Review*, 2(1), 73-87. doi:10.1111/j.1756-2589.2010.00040.x

- Rohner, R. P. ve Melendez, T. (Eds.). (2008). Parental acceptance-rejection theory studies of intimate adult relationships. *Cross Cultural Research*, 42(1).
- Rusbult, C. E., Martz, J. M. ve Agnew, C. R. (1998). The investment model scale: Measuring commitment level, satisfaction level, quality of alternatives, and investment size. *Personal Relationships*, 5, 357-391.
- Selcuk, E., Gunaydin, G., Ong, A. D. ve Almeida, D. M. (2016). Does partner responsiveness predict hedonic and eudaimonic well-being? A 10- year longitudinal study. *Journal of Marriage and Family*, 78(2), 311-325. doi:10.1111/jomf.12272
- Selcuk, E., Gunaydin, G., Sumer, N. ve Uysal A. (2005). Yetişkin bağlanma boyutları için yeni bir ölçüm: Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II'nin Türk örnekleminde psikometrik açıdan değerlendirilmesi. *Türk Psikoloji Yazıları*, 8, 1-11.
- Selcuk, E., Stanton, S. C., Slatcher, R. B. ve Ong, A. D. (2017). Perceived partner responsiveness predicts better sleep quality through lower anxiety. *Social Psychological and Personality Science*, 8(1), 83-92. doi:10.1177/1948550616662128
- Selcuk, E. ve Ong, A. D. (2013). Perceived partner responsiveness moderates the association between received emotional support and all-cause mortality. *Health Psychology*, 32(2), 231-235. doi: 10.1037/a0028276
- Senese, V. P., Bacchini, D., Miranda, M. C., Aurino, C., Somma, F., Amato, G. ve Rohner, R. P. (2016). The adult parental acceptance-rejection questionnaire: a cross-cultural comparison of Italian and American short forms. *Parenting*, 16(4), 219-236. doi: 10.1080/15295192.2016.1180943
- Sümer, N. (2006). Yetişkin bağlanma ölçeklerinin kategoriler ve boyutlar düzeyinde karşılaştırılması. *Türk Psikoloji Dergisi*, 21, 1-22.
- Tabachnick, B. ve Fidell, L. (2007). *Using multivariate statistics*. Boston, Massachusetts: Pearson Education.
- Tasfiliz, D., Selcuk, E., Gunaydin, G., Slatcher, R. B., Corriero, E. F. ve Ong, A. D. (2018). Patterns of perceived partner responsiveness and well-being in Japan and the United States. *Journal of Family Psychology*, 32(3), 355-365. doi: 10.1037/fam0000378
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999a). Evlilikte Uyum Ölçeği'nin (EUÖ) güvenirlik ve geçerlik çalışması. 3P: *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 7, 50-57.
- Tutarel-Kışlak, Ş. (1999b). İlişkilerde Yükleme Ölçeği'nin (İYÖ) güvenirlik ve geçerlik çalışması. 3P: *Psikiyatri Psikoloji Psikofarmakoloji Dergisi*, 7, 193-199.
- Varan A. (2003). *EKAR kuramı değerlendirme araçlarının Türkiye güvenirlik ve geçerlik çalışması*. Ege Üniversitesi Psikiyatri Anabilim Dalı (yayınlanmamış çalışma).
- Varan, A. (2005). Relation between perceived parental acceptance and intimate partner acceptance in Turkey: Does history repeat itself?. *Ethos*, 33(3), 414-426.
- Wagenmakers, E. J. ve Farrell, S. (2004). AIC model selection using Akaike weights. *Psychonomic Bulletin ve Review*, 11(1), 192-196.
- Wearden, A. J., Tarrier, N. ve Davies, R. (2000). Partners' expressed emotion and the control and management of Type 1 diabetes in adults. *Journal of Psychosomatic Research*, 49(2), 125-130.
- Wilson, S. J., Martire, L. M. ve Sliwinski, M. J. (2017). Daily spousal responsiveness predicts longer-term trajectories of patients' physical function. *Psychological Science*, 28(6), 786-797. doi: 10.1177/0956797617697444